

Tas Latweeschu draugs.

1843. 18. Februar.

7ta lappa.

J a u n a s f i n a n s.

Is Rihges. Sprantschu un Belgeru semmes kophmanni un fabrihku kungi muhsu finans-ministeram sinnu laiduschi, kas skaldri parahda, ka wiiani ar teem linneem, ko wiiani no Rihges un zittahm Widsemmes, Kursemmes un Kreemu semmes pilsefehtham pahr juhru dabbu, wehl naw pilnâ meerâ. Pehz wiinnu padohma wajagoht arri pee mums tohs linnus 1) tikween ar maschihneem kulstihht un ne mas wairs pehz wezzas mohdes, un 2) wajagoht arri tohs paschus linnus jau, ko wehl pehz wezzas mohdes kulsta, pirms tohs pa juhru aisuhhta, labbaki pa kahrtham noschêrt pehz baltuma, gerruma un smalkuma, wiinnus istihriht un pa wissam istulstihht, labbi folikt un tahdôs baklôs faseet, kas wissi weenâ smaggumâ. Un beidsiht arri wehl pehz wiinnu padohma nahfotees pahr to gahdacht, ka laudis linnus un pakulus jo deenas jo wairak mahzicohs pa maschihneem wehrpt, un ferwischi pakulus jau tannis paschâs weetâs wehrptu, kur tohs dabbu; ka daschu kapeiku warretu pataupiht, kas zittadi jau par to ja-isdohd, ka schahdu rupju un lehtu leetu atwedd ne apstrahdatu. — Tadeht finans-ministers no tahm puffedim arri weenu wiiru atfauzis, kas pats tahdu maschihni isdohmajis un fataisijis, ar ko linnus paisiht un kulstihht; un luhk, arri jou schê Rihgâ irr sahjis scha wiira maschihnus isprohweht. Bet wehl ne sinnam, woi derr, woi ne.

Is Parihshes. Arri Sprantschu semmê geld tas likkums, ka katrs zilweks, kam zits irr parahdâ, un apshlita laitâ ne makfa, warr scho zaur teesu us tik ilgu laiku eelikt zeetumâ, kamehr tas woi krohnam strahdadams woi zittadi tik dauds fadabbu, ka tas wissu fawu parahdu warr islihdsinast. Ne fenn eeksch Parihshes arri kahdam kungam gabdijahs, ka wiinnu parahda dehl wedde zeetumâ. Wiinna gaspascha, gauschi schelodama un raudadama, wiinnam gribbeja lihds eet, bet tik, ka wiiani us celahm nahze, raug, jau leels bars tauschu wiinnus apstahj, kahrigi sinnaht, kas tur notizzis. Arri zits kungs, garram eedams, dabbuta sinnaht, ka tam nelaimigam effoht wahds, un luhk winsch atgahdajahs, ka wiinnam jaunâs deenas gaspaschas tehws bijis par skohlmeisteru, un mishligâ prahâ tuhlin apwehmahs, preeksh wiinneem to parahdu aismakfahht; un kad gaspascha wehl fimtkahrigi wiinnam fazzija: paldeews! tad wiinnat tik atbildeja id: Duhhu nelalka tehws man bijis par skohlmeisteru un dauds

labba mahzijs; winnam pascham wairs ne warru parahdicht, ka man patefziga firbds; nemmeet par labbu to masumu, kas lai jums, zeeniga gaspascha, apleezina, ka es juhsu tehwa labdarrifchanas wehl labbi turru gohda-peeminnâ.

Is Schweizeru semmes. Tanni walsti, ko nosauz Blahrus, taggad waldischana teem kungeem un laudim, kas brandwihnu dedsiua, pee leelas strahpes irr aisleeguse, kartuppelus pirkt. Warr buht, ka pehrnaja gadda semneefeem tur truhkums pee kartuppeleem bijs.

Par rehkinaschanu.

Rehkinaschanas sapraschana irr waijadfiga laiziga dsihwes kahrtâ, lai zilweks dsihwo fur dsihwodams, un daschs labs nebuhtu truhkumâ un pohsta eekrittis, ja par sawahm leetahm buhtu mahzejis labbaki aprehkinatees. Kas mahju buhwe, tam ja-aprehkina, zil tas maksahs, un woi spehka buhs, to usfahktu darbu pabeigt; un kas zekâ, tam sawa nauda reisehm japahrskaita, ka lai eesahkumâ ne-isdohd pahleeku dauds un pehz truhkumu zeesch. Un arri pee zitrâhin leetahm daschfahrt ja-aprehkina, zil par scho woi par to isdohd par gaddu; jo mulkis ween zaur nesinnaschanu pee laika nemahk apkertees, par ko jagahda un kâ jadsihwo, lai pehz ne-usnahk bads un truhkums. Par prohwi: Ja tu ifdeenas weenu grassi ween bes waijadfibas istehreji, tad tas par neddelu jau septimus graschus istaifa, par mehnesi 30, un par gaddu 7 rubtus un 20 kapeikus.

Woi arri tâ. Tu ifdeenas zellees pulksten peezds rihtâ un apgullees pulksten bewinds, un ifdeeras desmits stundas pee darba effi, jo feschas stundas tew waijaga preeksch ebschanas un duffeschanas un atpuhschanahs; bet taws nahburgs ifdeenas zeklahs pulksten tschetros un weenu stundu wehlat gulleht eet, un ifdeenas tris stundas wairak strahda, ne kâ tu. Nu isrehkina jel, zil tas istaifa par gaddu, un zil ilgaks taws nahburgs dsihwojis, lai winsch gan pehz kristibas grahmatas weenâ wezzumâ ar tewim.

Bet comeht naw labbi, kad ar weenu wifsnorat lihds masumam aprehkina; jo daschreis rehkinaschana ne neeka nepalihds; tad labbak us masumu neluhko. Kad tu nabbagam dohdi, woi brachtam aisdohdi, tad tew newaijag aprehkinaht, zil ar to naudu buhtu warrejis pelniht, jeb zil intresses no taks buhtu dabbusis par weenu gaddu woi par diwi. Un kad tew ar zitteem jadalla, un tee tew gesch doht, kas peenahkaks, tad tew arridsan nebuhs lihds masumam dauds ko rehkinaht, ka tew wehl kahdi rubti woi graschi wairak nahkaks; jo tas jau arri ko maksâ, ka juhs ar labbu schkirraitees, un ka newaijag papreeksch ar nahburgeem pee teefas eet. Daschreis arri peewillaks, kas wiffu grihb lihds masumam aprehkinaht, un par to jums taggad stahstifschu, kas austruma-semme notizis.

Diwi zekawihri eeksch Arabias, meschâ pee flaidra awotina apfehbuschees, asaidu ehd. Nahk pee winneem kahds fweeschineeks luhgdams, lai schim arri dohdoht no sawas malcites, jo schim naudas gan effoht, bet maifes ne maf. Abbi zekawihri ar to ar meeru, un weens no sawas sebbenizes iskem tris kukulus, bet ohts peezus; tee tris apehd tohs astonus kukulus, un wiffi ehde weens tik pat kâ ohts. Bet pehz malcites fweeschajs aisgahje un abbeem zekawihreem astonus selta-gabbalus sedewe.

Ustoni kulluli, fazzija weens no teem abbeem zella-wihreem, un astoni selta-gabbali, — ta irr lehta rehlinaschana: tew bija trihs kulluli, tad nemm' fawus trihs selta-gabbalus; man bija peezi kulluli, sinnams ka man kriht peezi selta-gabbali. Ne! fazzija ohtrajs; tawa rehlinaschana naw riktiga; tas fweeschineeks naw muhsu kullulus makfajis, bet winsch gribbejis mums preeku darriht par muhsu labbudarrijumu. Es esnu labpraht dewis, ta pat ka tu; dallisim weenteesfigi, un lai tew peeteek tschetri selta-gabbali.

Nu, ka jau mehds notikt, kad saht striddetees, weens stahw us fawu taifnibu ta pat ka ohtrs; abbi saftaituschees gabje pee teefas, lai spreesch pehz teefas likkumeem.

Ja gudri effat, ta teefas-kungs fazzija, tad dallait ka brahti. Ne! schee atbildeja; mehds gribbam taifnu spreedumu pehz teefas likkumeem.

Nu labbi! ja gribbar, spreedischi! teefaskungs fazzija. Woi naw ta; jums bija astoni kulluli? — Ka tad, kungs, astoni! — Zuh trihs ehdat no katra wiffi lihds? — Ka tad, kungs, no ikkatra kullula ikkatrs ehde treschu dalku. — Tad nu ikkatrs no jums ehde astonas treschdalkas no kulluleem? — Ta irr, abbi atbildeja. — Nu fakli, tew bija trihs kulluli, tas laikam istaifa dewinas treschdalkas? — Nu laikam. — Astonas treschdalkas pats effi ehdis, un fweeschajs no tawas maifes tik kai weena kullula treschu dalku ehdis? — Ta gan laikam buhs, schis ka famissis atbildeja. — No kurrenes tad tahs zittas septinas treschdalkas nahkuschas, ko fweeschajs apehdis? — Laikam no manna zella-beedra maifes. — Nu, tad tu, kam tee trihs kulluli bija, wairak nedabhu, ka weenu selta-gabbalu, un tee zitti septini kriht tam, kam tee peezi kulluli bija.

Abbi zella-wihri ka apstulbuschi weens us ohtru ftattijahs; bet tas, kam tee septini selta-gabbali kritte, ohtram tschetrus selta-gabbalus atdewe, fazzidams: ne muhscham, ka es, deht weena selta-gabbala wairak woi masak, buhtu fawu brahli apbehdinajs; teefa gan, ko tu fazziji, ka fweeschajs ne-esscht gribbejis muhsu kullulus makfajt, bet muhs eepreezinajt, ta ka mehds wiannu bijam eepreezinajuschi.

Ta wianni gabje fawu zellu un arri jo prohjam dallija maifi un naudu ka preeku un behdas.

Bet ehrmiga leeta bij' ar kahdu leelu-kungu, kas fawu johjamu sirgu likke apkalt un kallejam praffija, zil effcht jamakfa schim par kallumu. Pee sirga kalschanas, ta kallejs fazzija, man riktigi 32 naglu wajjadseja. Pawehleet nu fawam junkuram, lai man dohd par pirmu naglu weenu kapeiku, par ohtru 2, par treschu 4, par zettortu 8, par peektu 16, un ta jo prohjam par katra naglu ohtruteek tif dauds, ka par to preefschaju. — Effkur auscha! leelskungs pee sewis-dohmaja, zil tas istaifis? Lai dauds irr, tad buhs kahdi rublischi, un es wiannam, tapehz ka tas mans jahjams sirgs, fimts rubtus buhtu dewis bes kahdas aisleegschanahs. Updohmajees labbaki, draugs, ta winsch wehl kallejam fauze, es tawu darbu negribbu makfajt ka semneeks, bet ka leelskungs. Bet kad kallejs us fawu praffijumu pastahweja, tad leels-kungs pawehleja, lai wiannam makfa, ko bij praffijis. Ta buhs kapeiku rehlinaschana, junkurs fazzija; bet ka winsch pahrbibjahs, kad atradde, ka pehdiga nagla ne masak ka 2,147,483,648 kapeikus, tas irr 21 millionu 474 tuhstoschus 835 rubtus un 48 kapeikus makfaja.

Es ne sinnu wis, woi leekungs scho warren leeku naudu irr malkajis; bet kad buhtu mahzejis labbaki rehlnaht, tad ne buhtu tik aplam dauds sohlijis. — ame —

Nepeewilketees, Deews neleekahs apfmeetees!

Schee wahrdi irr lassami Pahwilla gramata, teem Galatereem rakstita, un tas apustuls turklaht wehl falka: ko zilweks sehj, to paschu tas arridsan plaus! Tas irr teescham teefs, un mehs daudsfaht redsam, fa Deews taifnam wiinna labbus darbus, un grehzineekam wiinna nifnus darbus jau wirs semmes atmakfa. Du gan irr sawada leeta, ja zilweks griibetu fazzijt: luhf, schis woi tas schd ta irr apgrehkojees, un par to wiinnam tas ta notizjis; bet tomehr daschreis tahdas bohmas zekahs.

Karrawihrs, Kauschanai sahloht, stahw pee leela gabbala, pat lobban gattaws us schauschanu, un kad tai pascha briibdi wehtra zekahs un pehtkons breefmigi ruhj winsch ferwi un zittus saldatus ta fa eedrohschinadams, sawa pahrgalwiba falka: ruhj, tu ween tur augfcha sawas debbesis, mehs arri drihf sohlfim ruhjt, un tas buhs zit tadi, fa tik wifs isputtehs ween. To winsch fazzija weenu reisi un ohtu reisi un treschu reisi; tad wehtra klaht bija, un sibbins nospehre to saldatu, kas ta bij Deewu saimojis. — ame —

(Pee Stas un Stas lappas peeder weffels bohgens par pawaddoni, tur lassami: I. Tee ihstemi pateesi stahsti pahr Jerusalemes isposhtischanu. (Sahlama daka.) II. Dseema: Kaudas par wezzu Jerusalemi. III. Ka ja-atbild us 1mu lihds 4tu jautaschanu. IV. Diwas jaudas jautaschanas. — Arri 7tai un 8tai lappai weffels bohgens par pawaddoni, sam eefschd: I. Zanna sinna, fa Pruhfchu kehniensch sohla, peepalihdseht pee bihbelu-beedribas wairoschanas. II. Derrigas mahzibas pahr to stahstu, fa Tahseps sawu brahtu tizzibu Egiptes semme pahrbandijis. III. Dseema: Woi us pasantes mantahm, woi us Deewu buhs behdas zerreht?

Sinna, zil naudas 17 Februar, mehn. deena 1843 eefsch Nihges malkaja par daschahm prezzehm.

Par	Malkaja:	Sudr. nauda. Rb. R.	Par	Malkaja:	Sudr. nauda. Rb. R.
1	pohru rudsu, 116 mahzjinus smaggu	1 30	1	pohdu (20 mahzjineem) waffu	7 —
—	meeschu, 100 mahzjin. smaggu	1 —	—	tabaka	65
—	kweeschu, 128 mahzjin. smaggu	2 40	—	fweesta	2 60
—	ausu	— 75	—	dselses	— 75
—	firnu	1 20	—	linnu, krohna	1 80
—	rupju rudsu, miltu	1 30	—	— brakka	1 60
—	bihdeletu rudsu, miltu	2 —	—	kannepu	1 —
—	bihdeletu kweeschu, miltu	2 50	—	schkibta appinu	2 —
—	meeschu, putrainu	1 50	—	neshkibtu jeb prezzes appinu	1 20
—	eefala	1 10	—	muzzu silku, eglu muzzd	7 —
—	linnu, sehklas	2 50	—	— laedu muzzd	7 25
—	kannepu, sehklas	1 50	—	smalkas sahls	4 10
1	wesumu seena, 30 pohdus smagga	3 —	—	rupjas baltas sahls	4 20
barrotu	wehrfchu galku, pa pohdu	1 20	—	wahii brandwihna, puffsdegga	7 —
			—	— dirwdegga	9 —

Brihw drikkht. No Widsemmes General-gubbernementes pusses; Dr. C. E. Napierky.